

Przegląd

Źródła wzrostu gospodarczego

Overview

The Sources of Economic Growth

Przeglądy to tłumaczenia fragmentów publikacji OECD.

Są dostępne bezpłatnie w księgarni internetowej pod adresem: (www.oecd.org).

Niniejszy Przegląd nie jest oficjalnym tłumaczeniem materiałów OECD.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I ROZWOJU

Wstęp

Różnice we wzroście gospodarczym osiąganym przez kraje członkowskie OECD w ostatnich latach wznowiły dyskusję nad przyczynami takiego wzrostu. Debata zachęciła OECD do podjęcia kilku kompleksowych analiz tego zagadnienia. Główny problem można wyrazić za pomocą prostego pytania: co stanowiło przyczynę wzrostu gospodarczego w państwach należących do OECD w ostatnich latach? Idąc dalej za tym pytaniem, jakie skutki na determinanty ogólnego wzrostu gospodarczego wywarły ostatnie wydarzenia (z których niebagatelne jest rozprzestrzenienie się technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK))? W jaki sposób oraz w jakim zakresie polityka rządów i inne warunki prowadzenia działalności gospodarczej przyczyniają się do długotrwałego wzrostu i w związku z tym jaką politykę należałoby propagować? I wreszcie jaki wpływ wywiera restrukturyzacja wewnątrz oraz pomiędzy branżami na ogólny poziom wzrostu?

Powiększające się różnice tempa wzrostu ...

W ostatnim dziesięcioleciu wzrost PKB na głowę mieszkańca w krajach należących do OECD wykazuje powiększające się rozbieżności. Różnice te napędzane są większym niż przeciętne tempem wzrostu w niektórych krajach szybko nadrabiających zaległości (takich jak np. Korea czy Irlandia), ale również wysokim tempem wzrostu w niektórych względnie bogatych krajach takich jak Stany Zjednoczone, Kanada, Australia, Holandia czy Norwegia oraz niskim tempem wzrostu w wielu krajach na kontynencie europejskim i w Japonii. Odzwierciedlając takie różnice we wzroście gospodarczym Stany Zjednoczone zaczęły odbiegać w latach 90. od większości pozostałych krajów pod względem poziomu PKB na głowę mieszkańca. Działo się tak pomimo pewnej trwającej - aczkolwiek słabej - zbieżności w poziomach wydajności pracy.

częściowo odzwierciedlają stan rynku pracy...

Determinanty wzrostu na poziomie makroekonomicznym

Rozbieżności pomiędzy krajami przynajmniej częściowo wiążą się z różnicami we wzorcach wykorzystania pracy oraz podnoszenia kwalifikacji pracowników. W większości krajów, w których nastąpiło przyspieszenie wzrostu PKB na głowę mieszkańca, odnotowano również wzrost wykorzystania pracy, podczas gdy w krajach, w których istnieje stagnacja zatrudnienia, zaobserwowano pogorszenie wzrostu. Dzieje się tak, ponieważ w krajach tych wzrost wydajności pracy nie jest w stanie zrównoważyć negatywnego wpływu wynikającego z niskiego poziomu zatrudnienia. Ponadto w

większości krajów podnoszenie kwalifikacji siły roboczej odgrywało znaczącą rolę w poprawieniu efektywności pracy, jednak w krajach o niskim poziomie zatrudnienia wynikało to częściowo z faktu, że pracownicy nisko wykwalifikowani pozostawali bez pracy.

... a częściowo postęp technologiczny

Za tymi rozbieżnościami wzrostu stoją również pewne nowe czynniki. W szczególności wskaźnik wydajności łącznej (*ang. skrót* MFP), traktowany jako wskaźnik zmiany technologicznej, uległ przyspieszeniu w kilku krajach należących do OECD. Jest to szczególnie zauważalne w Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie, ale również w niektórych małych gospodarkach (np. Australii czy Irlandii). Wkład sektora technologii informacyjnej i komunikacyjnej na ogólny wzrost MFP był początkowo "bezpociągowy" (to jest nie był włączony do ulepszeń jakości kapitału zakładowego), w wyniku postępu technologicznego w branży wytwarzającej TIK. Od połowy do końca lat 90. rosnący wkład w (upociągony) wzrost wydajności wydaje się wynikać z większego wykorzystania wysoce wydajnego wyposażenia informacyjnego i komunikacyjnego przez inne branże. Nie dziwi zatem, że wzrost MFP uległ przyspieszeniu trochę później w krajach OECD nie posiadających znacznego przemysłu technologii informacyjno-komunikacyjnej.

Podsumowując, powiększające się różnice w trendach wzrostu w ciągu ostatniego dziesięciolecia wydają się wynikać z połączenia "tradycyjnych" czynników - w większości związanych z wydajnością mechanizmów rynku pracy - oraz elementów "nowej ekonomii", odzwierciedlających wielkość przemysłu produkującego technologie informatyczno-komunikacyjną, jak również tempo absorbowania nowej technologii przez inne branże. Takie wnioski nasuwają pytanie, czy szukając przyczyn odmiennych możliwości krajów w zakresie innowacji w sektorach rozwijających się i wykorzystania wiodących technologii należy uwzględnić politykę rządów i uwarunkowania instytucjonalne, wpływające na kształtowanie środowiska prowadzenia działalności gospodarczej dla firm już istniejących oraz dla podejmujących nową działalność gospodarczą. .

Solidna polityka makroekonomiczna również odegrała rolę

W tej kwestii analiza empiryczna sugeruje, że polityka makroekonomiczna ukierunkowana na stabilizację posiada dość istotny wpływ na rezultat gospodarczy. Obniżenie zmienności inflacji zwykle ma bezpośredni korzystny wpływ na wzrost, podczas gdy podstawowy skutek poziomu inflacji jest odczuwany poprzez zakres inwestycji. Podobnie duże obciążenie podatkami oraz wysoki poziom wydatków budżetowych wydają się zarówno bezpośrednio jak i pośrednio wpływać na wzrost poprzez zakres inwestycji. To naturalne, że wysokie podatki mają tendencję do obniżania wzrostu produkcji. Wzrost ogólnego poziomu podatków o jeden punkt procentowy

pociąga za sobą obniżenie poziomu produkcji o około 0,6 - 0,7 %. Ponadto analiza dostarczyła dowodów na to, że wydatki na Badania i Rozwój (*ang. skrót R&D*) mogą mieć istotny wpływ zarówno na poziom jak i tempo wzrostu całej produkcji, a poziom wykształcenia i wykształcenia pełni kluczową rolę w wyjaśnieniu różnic we wzroście. Wreszcie wysoki stopień udziału w handlu zagranicznym ma istotny wpływ na wzrost wydajności.

Analiza na poziomie branżowym

Surowe przepisy mają tendencję do hamowania wzrostu...

Po zbadaniu względnych możliwości wzrostu na poziomie państwa, omówiona jest rola rozwoju w poszczególnych branżach oraz alokacji zasobów w poszczególnych branżach i firmach. Analiza na poziomie branżowym rzuca szersze światło na kwestie, które mogłyby umknąć uwadze wcześniejszej analizy na poziomie makro, jak na przykład wpływ określonej polityki na funkcjonowanie branży - w tym przepisów dotyczących rynku produktów oraz ograniczeń handlu. Różne wzorce wzrostu na poziomie branżowym mogą również wskazywać na różnice w zakresie, w jakim kraje korzystają z szerszych zmian gospodarczych lub z potencjału oferowanego przez nowe technologie.

Rezultaty empiryczne wskazują na bezpośredni, negatywny wpływ regulacji rynku produktów na wydajność. Ponadto, jeżeli weźmiemy również pod uwagę interakcję regulacji i luki technologicznej, rezultaty wskażą na jeszcze silniejszy pośredni wpływ poprzez wolniejsze absorbowanie istniejących technologii. Im mniej zaawansowany technologicznie jest dany kraj, tym bardziej niekorzystny wpływ na wydajność wydają się wywierać surowe regulacje. Jest tak prawdopodobnie dlatego, że zmniejszają one zakres rozprzestrzeniania się wiedzy. Ponadto wyniki empiryczne dostarczają informacji o potencjalnym wpływie reform polityki na długofalowy poziom wskaźnika wydajności łącznej. Sugerują na przykład, że złagodzenie regulacji rynku produktów mogłoby zmniejszyć lukę wydajności w takich krajach jak Grecja, Portugalia oraz Hiszpania w dłuższym okresie czasu.

...ale wpływ regulacji prawnych rynku pracy jest mniej jednoznaczny

W kwestii przepisów regulujących rynek pracy rezultaty sugerują, że odmienne schematy relacji branżowych nie mają znaczenia *per se*, niemniej jednak mogą negatywnie wpływać na wydajność poprzez swoje interakcje z prawami chroniącymi zatrudnionych (*ang. skrót EPL*). Rzeczywiście istnieją dowody na to, że negatywny wpływ praw chroniących zatrudnionych na wydajność dotyczy jedynie krajów o pośrednim stopniu centralizacji/koordynacji, to jest krajów, gdzie dominuje sektorowe negocjowanie płac bez koordynacji na poziomie krajowym. Dla kontrastu prawa chroniące zatrudnionych nie mają wpływu na wydajność ani w krajach wysoce scentralizowanych/skoordynowanych, ani zdecentralizowanych.

Wpływ dynamiki rynkowej

"Kreatywna destrukcja" poprawia wydajność

Ostatni rozdział stanowi pogłębienie analizy determinant mikro wzrostu gospodarczego i koncentruje się na wkładzie realokacji zasobów w zakresie wąsko pojętych branż, wynikającej z ekspansji bardziej wydajnych firm, pojawienia się nowych firm oraz zniknięcia firm przestarzałych. Podstawowym odkryciem analizy na poziomie firm jest fakt, że duża część wzrostu ogólnej wydajności pracy jest dyktowana tym, co dzieje się w poszczególnych firmach, podczas gdy zmiany w udziale w rynku od nisko wydajnych do wysoko wydajnych firm wydają się odgrywać tylko umiarkowaną rolę. Ponadto analiza wskazuje na znaczący i powszechnie podobny poziom "likwidowania i tworzenia firm" wśród krajów należących do OECD. Ujmując rzecz bardziej szczegółowo, wysoka korelacja pomiędzy proporcjami pojawiania się na rynku i znikania z rynku w różnych sektorach sugeruje proces "kreatywnej destrukcji", w trakcie którego duża liczba nowych firm wypiera dużą liczbę firm działających nieudolnie. Nie zmienia to faktu, że prawdopodobieństwo niepowodzenia nowych firm jest wysokie, szczególnie w przypadku firm małych. Sugeruje to, że "kreatywna destrukcja" obejmuje również wysoki poziom eksperymentowania na rynku. Niemniej jednak firmy, którym udaje się przetrwać, zwykle szybko powiększają się do średniej (sprawnie działającej) wielkości.

Slabe regulacje prawne zachęcają do działalności gospodarczej...

Te ogólne cechy charakteryzują zarówno europejskie jak i amerykańskie firmy, jednak w nieco innym zakresie. Nowe firmy amerykańskie wydają się być mniejsze i mniej wydajne niż ich europejskie odpowiedniki, jednak jeżeli odnoszą sukces, rosną szybciej. Rezultaty ekonometryczne zaprezentowane w tym rozdziale oferują pewne racjonalne wyjaśnienie tych różnicowań. Potwierdzają one pogląd, że surowe regulacje prawne dotyczące działalności gospodarczej oraz wysokie koszty polityki zatrudnienia negatywnie wpływają na powstawanie nowych (szczególnie małych) firm. Stąd też w Stanach Zjednoczonych niskie koszty zakładania firm oraz łagodniejsze przepisy prawne dotyczące zwalniania i zatrudniania pracowników prawdopodobnie stymulują potencjalnych przedsiębiorców do rozpoczynania działalności na małą skalę, a po sprawdzeniu się ich biznes planów, do szybkiego powiększania firmy, by osiągnąć skalę minimalnej wydajności. Odmiennie w Europie: wysokie koszty wchodzenia na rynek oraz koszty zwalniania i zatrudniania pracowników mogą stymulować selekcję biznes planów jeszcze przed wejściem na rynek przy niższym poziomie eksperymentowania na rynku. Ponadto system finansowania bardziej opierający się na rynku może prowadzić do mniejszego ryzyka i niechęci do finansowania przedsięwzięcia w Stanach Zjednoczonych, zapewniając większe możliwości finansowania dla małych przedsiębiorców i innowacyjnych przedsięwzięć, często charakteryzujących się ograniczonym przepływem finansowym oraz brakiem zabezpieczeń.

...która może ułatwić wchłanianie nowych technologii

Pośród dostępnych danych brak jest dowodów potwierdzających, że jeden model dominuje nad innymi w zakresie ogólnej działalności. Niemniej w okresie (jak obecnie) szybkiego rozpowszechnienia się nowej technologii (TIK) większy poziom eksperymentowania może ułatwiać pojawianie się nowych pomysłów i form produkcji, prowadząc w ten sposób do szybszego wchłaniania innowacji i technologii. Duży wkład w ogólną wydajność firm z sektorów związanych z informacją i komunikacją wydaje się to potwierdzać. W tym kontekście złagodzenie regulacji prawnych może stymulować zakładanie nowych firm i przez to w konsekwencji prowadzić do większego wzrostu wydajności.

Niniejszy *Przegląd* stanowi tłumaczenie fragmentów poniższych dokumentów:
The Sources of the Economic Growth
Les sources de la croissance économique
© DATA, OECD.

Publikacje można nabyć w paryskim ośrodku OECD (OECD Paris Centre) pod adresem: 2, rue André-Pascal, 75775 Paris Cedex 16, FRANCE oraz na witrynie internetowej pod adresem www.oecd.org.

Egzemplarze *Przeglądów* są dostępne bezpłatnie w księgarni internetowej OECD pod adresem www.oecd.org.

Za przygotowanie *Przeglądu* odpowiada dział Praw autorskich i Tłumaczeń, Dyrektoriat ds. Spraw Publicznych i Komunikacji.

E-mail: rights@oecd.org
Faks: +33 1 45 24 13 91

© OECD 2002
Kopiowanie niniejszego *Przeglądu* jest dozwolone pod warunkiem zamieszczenia informacji o prawach autorskich OECD i tytułu oryginalnej publikacji.